

**ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»
Херсонський інститут**

Кафедра менеджменту та економіки

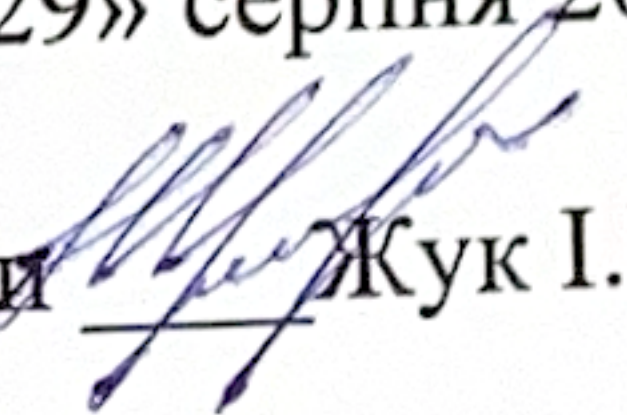
ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Херсонського інституту
ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Петричук С.І

«29» серпня 2024 р.

Схвалено на засіданні кафедри
менеджменту та економіки
Протокол №1 від «29» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри Жук І.І.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародна економіка

Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

073 Менеджмент
Перший (бакалаврський)
Менеджмент

Херсон ПрАТ «ВНЗ «МАУП» 2024 р.

Розробник (-и) силябусу навчальної дисципліни:

Сумець Олександр Михайлович, доктор економічних наук

Викладач:

Сумець Олександр Михайлович, доктор економічних наук

Силябус розглянуто і затверджено на засіданні кафедри менеджменту та економіки

Протокол від 29.08.2024 № 1

.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва дисципліни	<i>Міжнародна економіка</i>
Шифр і назва спеціальності	<i>073 Менеджмент</i>
Рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський)</i>
Статус дисципліни	<i>обов'язкова</i>
Кількість кредитів і годин	<i>4 кредити/120 год. Лекції: 34 год.; Семінарські, практичні заняття: 18 год.; Самостійна робота: 68 год.</i>
Терміни вивчення дисципліни	<i>5 семестр</i>
Мова викладання	<i>українська</i>
Вид підсумкового контролю	<i>іспит</i>
Сторінка дисципліни на сайті	

**Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.
Комунікація.**

П.І.Б. викладача	<i>Сумець Олександр Михайлович</i>
Науковий ступінь	<i>доктор економічних наук</i>
Вчене звання	<i>Професор</i>
Дисципліни, які викладає НПП	Міжнародна економіка, Зовнішньоекономічна діяльність, Організація проектування підприємства, Основи проектного менеджменту
Напрями наукових досліджень	<i>Економіка, менеджмент</i>
Посилення на реєстри ідентифікаторів для науковців	https://scholar.google.com.ua/citations?user=mYo2pjUAAA&hl=ru http://orcid.org/0000-0002-7116-3857
Додаткові ресурси (за бажанням, за наявності)	-
Контактна інформація викладача	
Е-mail:	SumetsAlexander
контактний тел.	097 250 11 83
Телефон кафедри (зовнішній, за наявності)	096 774 24 53
Портфоліо викладача на сайті Інституту	https://ks.maup.com.ua/zagalna-informacija/kafedry/menedzhmentu-organizacij/sklad-kafedry

1. **Коротка анотація до дисципліни.** Міжнародна економіка є однією з обов'язкових дисциплін циклу загальної підготовки. Цей предмет створює необхідне підґрунтя для успішної діяльності майбутніх фахівців у нинішньому складному та суперечливому світі. Ця дисципліна, як і будь-яка інша, охоплює теоретичні та практичні питання.

2. **Мета:** висвітлити питання зародження та розвитку світової економіки, глобалізації господарської діяльності, теоретичних і економетричних засад міжнародної економіки, тарифних і нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі товарами та послугами, впливу науково-технічного прогресу на економіку світу в цілому та зовнішньоекономічну діяльність зокрема; ознайомити студентів з сучасним валютно-фінансовим механізмом світу, а також з валютою Європейського Союзу і галузевою та регіональною структурами світової економіки.

3. **Завдання:**

-опанувати системні знання щодо умов, форм, механізмів функціонування міжнародної економіки, методів та інструментів регулювання міжнародної економічної діяльності;

-проаналізувати та оцінити процеси міжнародної торгівлі, руху капіталу, міжнародного науково-технічного співробітництва, валютно-фінансових відносин, міжнародної інтеграції;

-обґрунтувати рекомендації щодо регулювання міжнародної економічної діяльності країн.

4. **Формат курсу:** очний (*offline*) та/або дистанційний (*online*).

5. **Програмні результати навчання (інтегральні, фахові компетентності):**

Інтегральна компетентність.

ІК1: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов. У сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук

Загальні компетентності.

ЗК8: Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК10: Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК14: Здатність працювати у міжнародному контексті

Спеціальні компетентності:

СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК16. Здатність організовувати та проводити ділові зустрічі і переговори з партнерами та іншими суб'єктами економічної діяльності, підтримувати ділові контакти, використовуючи сучасні технічні засоби, засоби зв'язку та інформаційні технології.

Результати навчання.

РН5: Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації

РН6: Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень

РН9: Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи

РН11: Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

РН15: Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

РН16: Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

РН20. Розробляти, впроваджувати та вдосконалювати систему менеджменту з урахуванням стратегічних цілей, оптимізації ресурсів та підвищення продуктивності, що сприятиме стабільному розвитку компанії та її конкурентоспроможності на ринку.

6. **Тривалість курсу.** 120 годин (4 кредити ЄКТС), з них: 52 години аудиторної роботи; 68 годин - самостійної роботи, 2 години- іспит.

7. **Статус дисципліни:** обов'язкова циклу загальної підготовки.

8. **Пререквізити:** Засвоєння дисципліни базується на знаннях здобувачів, набутих при вивченні таких дисциплін як «Політична економія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка» тощо. Вивчення дисципліни створює базу для розуміння таких дисциплін як «Зовнішньоекономічна діяльність», «Основи управління бізнесом», «Стратегічне управління підприємством» тощо.

9. **Технічне й програмне забезпечення / обладнання:** мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення аудиторних занять, доступ до Інтернету.

10. **Політика курсу:**

Передбачає виконання індивідуальних завдань та роботу в команді. Виконання завдань у встановлений термін (дедлайни). Відпрацювання пропущених занять можливе під час самостійної підготовки та консультацій викладача. Дотримання академічної доброчесності (Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача вищої освіти) - відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату). Презентації та доповіді мають бути авторськими і оригінальними. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

11. **Зміст дисципліни:** Курс складається з одного змістовного модуля. Модуль, у свою чергу, складається з лекційної та семінарської частин. Лекції 1-8.

12. **Форми і методи навчання.**

Основними видами навчальних аудиторних занять є **лекції, семінарські заняття, консультації.**

При викладанні **лекційного матеріалу** передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекція-бесіда, лекція-дискусія, лекції-аналіз конкретної ситуації, лекція-консультація, письмова програмована лекція, лекція-анкета, бінарна лекція, лекція-конференція.

Лекція-бесіда - запитання до аудиторії, запрошення до колективного дослідження - швидка «мозкова атака»;

Лекція-дискусія - метод групового обговорення проблеми з метою з'ясування істини шляхом зіставлення різних думок, спосіб організації спільної діяльності з метою інтенсифікації процесу ухвалення рішення в групі.

Лекція-аналіз конкретної ситуації нагадує лекцію-дискусію: на обговорення викладач виносить не питання, а конкретну ситуацію (т. зв. мікроситуації, які демонструються аудиторії усно або у вигляді відео-запису тощо). Викладач активізує діалог за допомогою спеціально спрямованих запитань, підказок, зіставленням різних поглядів, а іноді й їх зіткненням.

Лекція-консультація - наприклад, перша частина заняття проводиться у вигляді лекції, в якій викладач відповідає на питання студентів, які виникли в ході попередньо-пошукової роботи, доповнюючи і розвиваючи їх на свій розсуд; друга частина проходить у формі відповідей на додаткові запитання студентів, вільного обміну думками і завершується заключним словом лектора.

Письмова програмована лекція - викладач сам складає і пропонує запитання студентам; на підготовлені запитання викладач спочатку просить відповісти їх, а потім проводить аналіз і обговорення неправильних відповідей.

Лекція-анкета - використовується, як правило, для нечисельної і відносно підготовленої аудиторії, при якій складається анкета-опитувальник з 15-20 питаннями за темою заняття. Слухачі під керівництвом лектора з'ясовують відповіді на запитання, які не викликають у них труднощів (за ними триває коротке обговорення, повідомлення-нагадування матеріалу. Таких може бути в межах 10 або більше). Ті, що залишилися - ранжуються за ступенями складності, актуальності або тематичності, утворюючи план лекції. Цей вид роботи дозволяє одразу залучити слухачів до роботи, дає можливість з'ясувати їхні інтереси та виявити ступінь підготовленості за темою, а їм - брати участь у розробці плану лекції.

Бінарна лекція - різновид викладу матеріалу у формі діалогу двох викладачів (як

представників різних наукових шкіл) або вченого і практика, викладача і студента.

Лекція - конференція - проводиться як науково - практичне заняття за заздалегідь поставленою проблемою і системою доповідей тривалістю 5-10 хвилин. Кожен виступ є логічно завершеною інформацією у межах програми, що запропонована викладачем (а на старших курсах (магістратура) - і студентами). Сукупність представлених виступів дозволяє всебічно висвітлити проблему. Наприкінці лекції викладач підводить підсумки самостійної роботи і виступів студентів, з їх допомогою формулює основні висновки.

Семінарські заняття - завжди мають комбінований характер і містять елементи семінару та практичного заняття. Семінарські студії проводяться у вигляді: семінарів-розгорнутих бесід, семінарів-повідомлень, семінарів-диспутів (дискусій, дебатів), семінарів-захистів інновацій (захист проектів), семінарів-конференцій, семінарів-пресконференцій, семінарів-«мозкових штурмів», семінарів-круглих столів, а також їх комбінацій, у виді групових форм (наприклад, парне взаємонавчання, групова робота за спільною темою (завданням, міні-проектом) - робота у міні-групах, взаємонавчання груп, студент замість викладача, рольові та ділові ігри) та індивідуальних форм роботи. Обов'язковим елементом на семінарсько-практичному занятті є розв'язування задач, тестів, виконання вправ на побудову схем, графіків, діаграм, виконання розрахунково-графічних робіт із дисципліни, розв'язування кейсів.

Здобувач вищої освіти працює з інформацією вдома, зокрема з використанням мережі Інтернет (див. *рекомендовану літературу*), під час занять виконує усні та письмові завдання, виступає з доповідями і презентаціями, підготовленими як групою так і індивідуально, моделює поведінку у конкретних професійних ситуаціях.

13. Оцінювання знань здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Система оцінювання навчальних досягнень

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовний модуль		Форма контролю
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	
Відвідування лекцій	1	17	17	Іспит
Відвідування семінарських занять	1	9	9	
Робота на семінарському занятті	1	9	9	
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	
Виконання модульної роботи	20	1	20	
Виконання ІНДЗ	2	5	10	
Разом	-	-	75	
				25
				100

Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Мета самостійної роботи студентів (СРС): активізувати засвоєння знань, розвинути вміння студентів самостійно мислити та успішно застосовувати теоретичні знання на

практиці. Самостійна робота студентів полягає у вивченні з допомогою навчально-методичної літератури окремих питань тієї чи іншої теми, виконання з цих тем навчальних завдань (теоретичного та практичного характеру) в позааудиторний час. Перший вид СРС з курсу «Міжнародна економіка» - теоретичний, який передбачає вивчення окремих питань теми або всієї теми шляхом опрацювання рекомендованої літератури. Результатом цієї роботи може бути конспект, реферат, есе, презентація тощо, які оцінюються викладачем. Другий вид СРС - практичний, який передбачає виконання студентом навчальних кейсів практичного спрямування. Третій вид СРС науково-дослідний - підготовка та участь студентів у наукових семінарах, студентських конференціях, олімпіадах. Такий вид самостійної роботи носить пошуковий, дослідницький характер, що стимулює творчу наукову роботу. Як правило, перші два види самостійної роботи реалізуються за кожною лекцією та на кожному практично/семінарському занятті. Третій вид - по мірі участі студента у відповідних (вищевказаних) заходах.

Критерії оцінювання (загальні):

-змістовність/правильність розрахунків, наявність висновків - 4 бали;

-відповідність темі та вимогам оформлення - 1 бал.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу - 5 балів.

14. Форми проведення поточного, рубіжного (модульного) контролю та критерії оцінювання.

Поточний контроль відбувається впродовж вивчення дисципліни на семінарських заняттях. у формі: письмового викладу теоретичних питань, усного опитування, бліц-повідомлень, економічних диктантів, вирішення тестових завдань різного виду складності, вирішення задач та завдань практичного спрямування.

Під час поточного контролю оцінюються такі компоненти:

- повнота відповіді (враховуючи самостійно опрацьований матеріал, аналіз різних точок зору, джерел літератури, підходів до вивчення проблеми (питання), приклади аналізу практичних ситуацій,);

- розрахунки повинні супроводжуватися певними поясненнями, результати розрахунків - відповідним аналізом та висновками;

- вільне володіння інформацією, відповіді на додаткові запитання.

Рубіжний (модульний) контроль відбувається в кінці вивчення блоків змістових модулів і здійснюється у вигляді виконання індивідуальних завдань. Завдання для модульного контролю носить комплексний характер і включає: теоретичні питання (виклад на які здійснюється у письмовій формі); тестові завдання (охоплюють вивчені теми, включаючи самостійно опрацьований матеріал); завдання на засвоєння категорій та термінів; розрахункові задачі.

Максимальна кількість балів - 25 балів.

15. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання:

Екзамен у формі комплексного індивідуального завдання (білет):

-*письмова компонента* включає теоретичні питання (виклад на які здійснюється у письмовій формі); тестові завдання (охоплюють усі теми курсу згідно навчального плану, включаючи самостійно опрацьований матеріал); завдання на засвоєння категорій та термінів; розрахункові задачі);

- *усна компонента* - полягає в усному захисті своєї роботи.

Питання, які виносяться на екзамен подані у робочій програмі дисципліни. Сформовані екзаменаційні білети подані у робочій програмі дисципліни.

16. Орієнтовний перелік питань для семестрового комплексного контролю

1. Попит і пропозиція у міжнародній економіці
2. Міжнародний розподіл факторів виробництва
3. Світовий ринок і міжнародний рух товарів
4. Світове господарство і міжнародний рух факторів виробництва
5. Міжнародна економіка та її структура
6. Теорія міжнародної торгівлі про абсолютні переваги
7. Теорія міжнародної торгівлі про відносні переваги
8. Теорія міжнародної торгівлі Хекшера-Оліна

9. Альтернативні теорії міжнародної торгівлі
10. Міжнародні економічні операції
11. Групи країн у міжнародній економіці
12. Стандартна модель міжнародної торгівлі
13. Теорія загальної рівноваги в міжнародній торгівлі
14. Розвиток сучасної міжнародної торгівлі
15. Інструменти аналізу міжнародної торгівлі
16. Свобода торгівлі і протекціонізм
17. Мито і митні тарифи
18. Економічне значення митних тарифів
19. Кількість обмеження в міжнародній торгівлі
20. Експортні субсидії
21. Демпінг
22. Експортні кредити
23. Неекономічні методи регулювання міжнародної торгівлі
24. Міжнародні фонди у сфері послуг
25. Послуги міжнародного транспорту
26. Державне регулювання міжнародної торгівлі послугами
27. Теорії руху факторів виробництва
28. Міжнародні інвестиції
29. Прямі зарубіжні інвестиції
30. Міжнародні корпорації
31. Портфельні зарубіжні інвестиції
32. Міжнародні позики і кредитування
33. Теорії міжнародної трудової міграції
34. Масштаби та напрямки міграції робочої сили
35. Державне регулювання міграції робочої сили
36. Теорії впливу технічного прогресу на міжнародну торгівлю
37. Механізм міжнародної передачі технологій
38. Міжнародне технічне сприяння
39. Державне регулювання передачі технологій
40. Зародження міжнародної економічної інтеграції
41. Типи міжнародних економічних інтеграційних об'єднань
42. Західноєвропейська економічна інтеграція
43. Міжнародна валютно-фінансова система
44. Євродолари
45. Валютний курс та його різновиди
46. Теорії валютного курсу
47. Платіжний баланс
48. Фінансування платіжного балансу
49. Міжнародний ринок валют
50. Міжнародний ринок боргових зобов'язань
51. Міжнародний ринок титулів власності
52. Міжнародний ринок фінансових деривативів
53. Механізм багатостороннього регулювання міжнародної економіки
54. Регулювання міжнародної торгівлі
55. Регулювання міжнародного руху факторів виробництва
56. Регулювання міжнародної макроекономіки
57. Виникнення й розвиток світового господарства
58. Загальна характеристика процесу глобалізації світової економіки

59. Глобалізація туризму
60. Глобалізація проблем довкілля
61. Європейська енергетична хартія
62. Нафтодобувна промисловість світу
63. Газодобувна промисловість світу
64. Вугільна промисловість світу
65. Електроенергетика світу
66. Гірничодобувна промисловість світу
67. Лісова промисловість світу
68. Чорна металургія світу
69. Кольорова металургія світу
70. Машинобудування світу
71. Автомобілебудівна промисловість світу
72. Електронна промисловість світу
73. Хімічна промисловість світу
74. Легка промисловість світу
75. Загальні тенденції розвитку сільського господарства світу
76. Рослинництво світу
77. Тваринництво світу
78. Транспорт світу
79. Загальний огляд країн Європи
80. Загальний огляд країн Америки
81. Загальний огляд країн Азії
82. Загальний огляд країн Африки
83. Загальний огляд країн Австралії та Океанії
84. Золотомонетний стандарт
85. Золотодевізний стандарт
86. Генуезька валютна система
87. Ямайська валютна система
88. Європейська валютна система
89. Створення Європейського валютного союзу
90. Єдина європейська валюта євро

17. Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	задовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

18. Рекомендовані джерела (література):

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка. – Кн. 1 / За ред. С. Панчишина і П. Островерха. К.: Знання, 2020. – 723 с.
2. Козак Ю. Г. Лук'яненко Д. Г., Макогон Ю. В. Міжнародна економіка: підруч. для ВНЗ. Київ.: Центр навчальної літератури, 2018. 560 с.
3. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б. – К.: Знання, 2011. – 470 с
4. Міжнародна економіка [текст] : навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 384 с. – С. 123-146.
5. Міжнародна економіка: підруч. / За ред. А. О. Задой, В. М. Тарасевича. Київ.: Центр учбової літератури, 2019. 416 с.
6. Міжнародні економічні відносини : підруч. За заг. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.
7. Резнікова Н. В. Економічна кон'юнктура розвинених країн: навч. посіб. у 2-х ч. Ч. 1. Теоретичні основи дослідження економічної кон'юнктури розвинених країн. Київ: Аграр Медіа Груп, 2020. 421 с.
8. Резнікова Н.В. Економічна кон'юнктура розвинених країн: навч. посіб. у 2-х ч. Ч. 2. Практичні аспекти дослідження економічної кон'юнктури розвинених країн. Київ: Аграр Медіа Груп, 2020. 392 с.
9. Пархоменко В. В. Глобальна продовольча безпека та вклад України в її забезпечення. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2022. № 3-4. С.79-86. URL: <https://doi.org/10.31767/nasoa.3-4-2022.08>
10. Пархоменко В.В. Проблеми та перспективи транскордонного співробітництва в Україні. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2021. № 4. С. 77-85. URL: <https://doi.org/10.31767/nasoa.4-2020.09>
11. Сучасна міжнародна економіка : підруч. [Білоцерківець В. В., Завгородня О.О., Золотарьова О. В. та ін.]; за ред. В.М. Тарасевича. – Дніпро : ПБП «Економіка», 2019. – 386 с.
12. International economics: Lecture Notes for students of specialties 051 - economics and others (071, 072, 073, 076) (master's level) / O.O. Zavhorodnia, V.M. Tarasevych, O.V. Zolotaryova, N.P. Madzik.- Dnipro, NMetAU, 2019. - 60 p.
13. Krugman P. International Economics: Theory and Policy, 10th Edition / Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – Instock : Prentice Hall,– 2014. – 360 p.
14. Lytvyn, O., Kuryliuk, Y., Onyshchenko, A.,Kudin, V., Parkhomenko, V. and Filiuk, S. (2023). Toolkit for Ensuring Management of Socially Responsible Business Activities. Econ. Aff.,68(01s): 83-89. URL: <http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0-85160632301&partnerID=MN8TOARS>
15. Pugel, Thomas A. International Economics / Thomas A. Pugel. — Sixteenth edition. – New York: McGraw- Hill Education, 2016. – 766 p.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://www.europa.eu> — сайт Європейського Союзу.
2. <http://www.rada.gov.ua> — сервер Верховної Ради: база даних по законодавству України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> — сервер Кабінету міністрів України.
4. <http://me.kmu.gov.ua> — Міністерство економіки України.
5. <http://www.minfin.gov.ua> — портал Міністерства фінансів України.
6. <http://www.nbuv.gov.ua> — національна бібліотека ім. Вернадського.
7. <http://gallery.economicus.ru> — роботи відомих економістів (витяги з першоджерел).
8. <http://www.world-bank.org> — Світовий банк.
9. <http://www.ita.doc.gov> — Департамент торгівлі США.
10. <http://www.ilo.org> — Міжнародна організація праці.
11. <http://www.wto.org> — Світова організація торгівлі.
12. <http://www.unicc.org/unctad> — Конференція ООН з торгівлі та розвитку.
13. <http://www.iccwbo.org> — Міжнародна торгова палата.

14. <http://www.europa.eu> — Європейський Союз.
15. <http://www.oecd.org> — Організація економічного співробітництва та розвитку.
16. <http://www.imf.org> — Міжнародний валютний фонд.
17. <http://www.iie.com> — Інститут міжнародної економіки. Вашингтон.
18. <http://www.european-patent-office.org> — European Patent Office.
19. <http://www.aseansec.org> — ASEAN.
20. <http://www.nafta.org> — NAFTA.
21. <http://europa.eu.int/en/comm/eurostat/serven/par6/6som.html> — Statistical Office of The European Communities (EUROSTAT).